

Verksamhetsplan för lokalt folkhälsoarbete i Bollebygds kommun 2021

Verksamhetsplan för lokalt folkhälsoarbete

Södra hälso- och sjukvårdsnämnden (HSNS) har samverkansavtal med varje kommun inom sitt geografiska område. Det ena avtalet, Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete, är ett avtal som ska gälla det lokala folkhälsoarbetet. Det innebär lokala systematiska och målinriktade insatser för att förbättra befolkningens hälsa och att utjämna skillnader i hälsa. Det andra avtalet, Samverkansavtal avseende folkhälsotjänst, gäller tjänsten som driver det lokala folkhälsoarbetet. Avsikten med avtalen är att underlätta det tvärssektoriella samarbetet för att få ett bättre resursutnyttjande och större genomslagskraft.

En verksamhetsplan för det lokala folkhälsoarbetet tas fram årligen enligt överenskommen mall. Verksamhetsplanen, med budget och planerade insatser, sammanställs av kommunens folkhälsostrateg i dialog med ansvarig kontaktpersonen på koncernkontoret, Västra Götalandsregionen. Folkhälsostrategen ansvarar för att planen skickas till lars.paulsson@vgregion.se senast den 31 oktober. Planen blir giltig när kommunens ansvariga styrelse/nämnd och södra hälso- och sjukvårdsnämnden beslutat om planen.

Utgångspunkter för samverkansavtal och verksamhetsplan

Internationella och nationella styrande dokument anger riktningen för folkhälsoarbetet medan regionala och lokala styrande dokument, tillsammans med dialoger mellan kommunen och HSNS, utgör grunden för prioriteringar och insatser inom samverkansavtalet.

Internationella och nationella styrande dokument som anger riktningen för folkhälsoarbetet

- Det övergripande nationella folkhälsomålet ”*att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation*”.
- FN:s Agenda 2030 med 17 Globala målen för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling och agendans grundläggande princip om att alla ska inkluderas och ingen lämnas utanför.

Exempel på regionala/lokala styrande dokument och uppdrag som ligger till grund för prioriteringar och insatser

- Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021-2030
- Södra hälso- och sjukvårdsnämndens mål- och inriktningsdokument
- Kraftsamling fullföljda studier
- Vision Bollebygd 2025
- Mål och budget 2019-2021 för Bollebygds kommun

Hälsoläget

Hälsoläget beskriver övergripande kommunens utmaningar inom folkhälsoområdet och ligger till grund prioriterade områden, grupper och insatser i verksamhetsplanen.

En ökad jämlikhet i hälsa är en förutsättning för att uppnå ett hållbart samhälle. FN:s Agenda 2030 med 17 globala mål har en direkt koppling till en jämlik hälsa och en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar samhällsutveckling. Främjande och förebyggande insatser för en god och jämlik folkhälsa är integrerade i målens alla delar. Målen förenar även ett stort antal etablerade principer och perspektiv centrala för folkhälsoarbetet, så som mänskliga rättigheter, jämställdhet, specifika gruppers villkor eller rättigheter och enskilda sakfrågor.

I det längre perspektivet har folkhälsoarbete som mål att sluta de påverkbara hälsoskillnaderna inom en generation. Det är i linje med Agenda 2030 och utgångspunkterna för att öka jämlikheten inom och mellan länder samt säkerställa att ingen lämnas utanför.

Bestämningsfaktorer för hälsa

För att uppnå en god och jämlik hälsa krävs att människor ges likvärdiga villkor och förutsättningar. Dessa villkor och förutsättningar benämns ofta som hälsans bestämningsfaktorer.

Hälsans bestämningsfaktorer består av både livsvillkor och levnadsvanor. I modellen nedan markerar gul färg de samhälleliga förutsättningar som är avgörande för de

individuella (grå) bestämningsfaktorerna för hälsa. Sambanden mellan hälsans bestämningsfaktorer och hälsan är komplexa. Politiska beslut påverkar invånarnas livsvillkor som i sin tur påverkar invånarnas möjlighet till hälsosamma levnadsvanor. Ojämlighet i hälsa skapas när olika grupper systematiskt har olika livsvillkor och levnadsvanor, vilket resulterar i ojämlika möjligheter till ett gott liv.

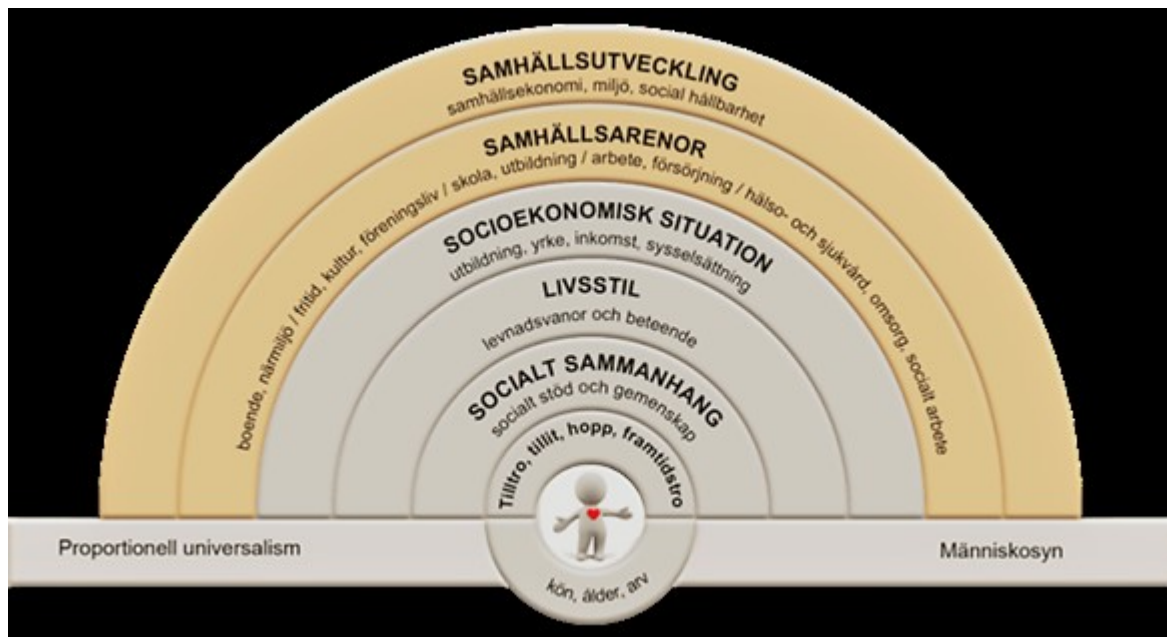

Bild 2. "Östgötamodellen för jämlik hälsa – ett samspel mellan individ, miljö och samhälle". Framtagen av Jolanda van Vliet och Margareta Kristenson, 2014, baserad på hälsans bestämningsfaktorer av Dahlgren och Whitehead, 1991.

Bollebygds kommun är en liten kommun med ca 9500 invånare och är en snabbt växande kommun, det är en pendlingskommun och det är många barnfamiljer som väljer att flytta hit. Kommunens skolor har hög kvalitet enligt Sveriges kommuner och regioners (SKR) årliga granskning, dessutom har skolan i Töllsjö utsetts till en av skolverkets fem referensskolor i Sverige. Bollebygd har de senaste åren rankats bland de tio tryggaste kommunerna i Sverige (SKR), det finns inget utsatt område i kommunen och vi har ett bra samarbete med Lokalpolisområde Borås. Arbetslösheten är relativt låg, 87 % av kommunens invånare har sysselsättning (SCB 2018). Entreprenörsandan är god och kommunen har många egenföretagare (1504, 2018). Ohälsotal är ett mått på utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning från socialförsäkringen, ohälsotalet är lägre i jämförelse med hela regionen (21,8 % i jämförelse med regionens 28,2 %). De ekonomiska förutsättningarna har stor påverkan på hälsan. Personer med hög inkomst har i högre grad en god hälsa än personer med låg inkomst. Medelinkomsten i kommunen är 358 tkr, högst i HSNS.

Delaktighet i samhället är avgörande för aktiva, engagerade medborgare och bidrar till demokratisk utveckling. Delaktighet kan få människor att växa, skapa gemenskap och

mellanmänsklig tillit. Att vara delaktig i samhället kan exempelvis vara att använda sin rösträtt i allmänna val, delta i föreningslivet, eller ta del av kulturutbudet. Valdeltagandet 2018 låg på 91 % till riksdagsvalet, 87 % till regionen och 89 % till kommunen, Bollebygd har högst valdeltagande i HSNS. Även valdeltagandet i skolvalet 2018 var högt (95,2 %).

De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. Det är viktigt att värna och stärka de ungas möjligheter till inflytande, se till att alla har kunskap i de mänskliga rättigheterna, de demokratiska processerna för att på det viset kunna påverka sitt egna liv. För Bollebygds kommun har det under många år varit viktigt att stötta skolorna i dessa frågor, att ta vara på de ungas röst och på det viset utveckla demokratin. Med ett samhälle som förändras fort är det viktigt för kommunen att fortsätta att engagera barn och unga i demokratifrågor, att kunna konkretisera den demokratiska processen. Det leder till att barn och unga får ”koll på läget” och kunskap i hur de kan hantera sin framtid.

I drogvanundersökningen (CAN) som genomfördes 2019 bland elever framkom det att Bollebygds kommuns ungdomar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet har relativt hög alkoholkonsumtion och att föräldrarna till dessa ungdomar ofta bjuder på alkohol. I undersökningen framkom det även att attityden till tobak, alkohol och narkotika har förändrats och blivit mer liberal, ungdomarna ser i större utsträckning inga risker med att berusa sig. Alkohol är en av de riskfaktorer som kan leda till skolmisslyckande och ökad ojämlikhet i hälsa hos befolkningen.

Psykiska ohälsan ökar i samhället både bland äldre och yngre i befolkningen. Elevhälsan i kommunen har uppmärksammat att ett flertal elever känner sig otrygga på internet och att de inte vet hur de ska hantera olika händelser på nätet. Demografin i kommunen visar att vi får allt fler äldre. I samarbete med pensionärsföreningarna, primärvården och äldreomsorgen har det uppmärksammat att det finns ett behov av ett mer utbrett förebyggande arbete för att kunna ge den mer åsrika delen av befolkningen en bättre livskvalité, större trygghet samt kunskap i var och hur de kan få stöd och hjälp.

Allt fler unga rör sig för lite och av ungdomarna i Bollebygd som är mellan 13-20 år är det endast 17 % av dessa som deltar på idrottsföreningarnas aktiviteter (Riksidrottsförbundet). För att öka barn och ungas fysiska aktivitet så är det bra att använda skolan som arena, att se till att det finns rörelsepauser och rastaktiviteter för att barn och unga ska nå den rekommenderande nivån på 60 minuters fysisk aktivitet om dagen. I dagsläge arbetar två av fem skolor i Bollebygd med det.

Gemensamma prioriteringar utifrån hälsoläge och vår dialog

- Grupper: Barn och unga, samt äldre
- Områden: Barn och ungas uppväxtvillkor, Hälsofrämjande livsmiljö, Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel, Främja folkhälsoinsatser hos förening och frivilligorganisation

Styrning och ledning

Kommunstyrelsen ansvarar för folkhälsoarbetet i Bollebygds kommun och beslutar årligen om inriktningen för arbetet via den gemensamma verksamhetsplanen och via dialog mellan HSNS och kommunen. Folkhälsostrategen organiserar folkhälsoarbetet samt tar fram underlag för beslut. Folkhälsostrategen är placerad på kommunstyrelseförvaltningen, direkt under kommunchefen. Det sker en löpande rapportering till kommunstyrelsen och kommunledningsgruppen om hur folkhälsoarbetet går, samt i samband med uppföljningen av samverkansavtalet. Vid behov presenterar folkhälsostrategen rapporter och arbeten för övriga nämnder i kommunen. För planering och genomförande av insatser använder folkhälsostrategen befintliga arbetsgrupper och nätverk som berörs av frågan. Om det inte finns en befintlig arbetsgrupp utser kommunledningsgruppen lämpliga funktioner som folkhälsostrategen ska samarbeta med. Folkhälsostrategen ingår som koordinator i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Gemensam budget för lokalt folkhälsoarbete

Folkhälsoinsatserna är 50/50-finansierade och respektive part avsätter 14 kronor/invånare. Folkhälsoinsatserna finansieras enligt separat avtal. Den gemensamma folkhälsobudgeten görs i en Excelmall och skickas in tillsammans med verksamhetsplanen.

Folkhälsoinsatser

Område: Barn och ungas uppväxtvillkor		
Insats/målgrupp	Genomförande	Uppföljning
Föräldraskapsstöd till föräldrar med barn upp till 18 år	<p>Erbjuda socialtjänsten stöd för genomförande av föräldraskapsutbildningar (Active Parenting). Insatsen syftar till att stärka föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn. Föräldraskapsstöd är en insats som kan bidra till att skillnader i hälsa minskar.</p> <p>Samordna föräldraskapsstödet genom regelbundna träffar med det lokala nätverket. Syftet är att kunna erbjuda ett samlat föräldraskapsstöd till kommuninvånarna för att skapa förutsättningar för en jämlik hälsa. Medverkande är BVC, IFO, bibliotek, svenska kyrkan och utbildningsförvaltningen.</p> <p>Delta i Sjuhärads nätverk för föräldraskapsstöd för att omvärldsbevaka och kunna erbjuda Bollebygds kommuninvånare ett likvärdigt föräldraskapsstöd som övriga kommuner.</p>	<p>Uppföljning enligt följande frågor, redovisas i verksamhetsberättelsen:</p> <p>Genomfördes insatsen enligt plan? Ja/Nej Om nej – varför inte?</p> <p>Hur genomfördes insatsen istället?</p> <p>Vad ledde insatsen till?</p> <p>Vad tar vi med oss i det fortsatta arbetet?</p>
Ungas inflytande och delaktighet i kommunens beslutsprocesser	<p>Regelbundna möten med ungdomsrådet för att stödja och utveckla ungdomsdemokratiarbetet i kommunen. Ungdomsrådet är bland annat remissinstans till samhällsbyggnadsförvaltningen.</p> <p>Delaktighet och inflytande i samhället är en grundläggande förutsättning för folkhälsa. Det är viktigt att den enskilde individen upplever sig ha möjlighet att påverka sina egna livsvillkor och utvecklingen av samhället, annars är risken att det uppstår utanförskap och känslor av maktlöshet. Att främja barns och</p>	

	<p>ungas inflytande och delaktighet i samhället är därmed centralt för att uppnå jämlik hälsa.</p> <p>Ett demokratistipendium delas ut årligen för att uppmuntra barn och ungas engagemang i demokratifrågor. (Insatsen görs utanför avtalet och finansieras av kommunens egna medel)</p> <p>Demokratiprocess där barn och ungdomar beslutar om en summa pengar. Arbetet handlar om att konkretisera hur den demokratiska processen fungerar samt att ge barn möjlighet att påverka sin egen närmiljö (Insatsen görs utanför avtalet och finansieras av kommunens egna medel).</p>	
Fullföljda studier	<p>Samarbeta med utbildningsförvaltningen kring barn och ungas trygghet och tillvaro på internet. Ge barn och unga verktyg att hantera händelser på nätet, stärka dem i att ha kontroll över sitt liv och på så sätt motverka psykisk ohälsa. Ge vuxna i barns närhet (vårdnadshavare, pedagoger mfl) en inblick i barns utsatthet på nätet så att de kan vara mer närvarande, stöttande och hjälpa till med gränssättning.</p> <p>Bistå utbildningsförvaltningen med att strukturera, arbeta fram och implementera ett över tid hållbart arbetssätt med rörelseaktiviteter i skolan för att öka den fysiska aktiviteten på kommunens skolor. Ökad fysisk aktivitet är en insats som syftar till att skapa förutsättningar för fullföljda studier.</p> <p>Delta i Närvårdsamverkans lokala arbetsgrupp Barn och unga. I gruppen</p>	

	ingår representanter från UMO, BUP, BVC, habiliteringen, IFO, funktionsnedsättning och utbildningsförvaltningen. Syftet är samverkan på kommunnivå och att gemensamt finna de lösningar/insatser som blir bäst för målgruppen.	
--	--	--

Område: Hälsofrämjande livsområden		
Insats/målgrupp	Genomförande	Uppföljning
Trygghetsskapande och brottsförebyggande riktat till kommunens invånare	<p>Regelbundna träffar med ”beredningsgruppen” som arbetar strategiskt med planering, utformning och uppföljning av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Kommunpolis och kommunens förvaltningar är representerade. Vid behov bjuds fler aktörer in såsom Länsstyrelsen, räddningstjänsten, näringsliv och föreningsliv. Syftet är att förebygga brott och skapa ett tryggare Bollebygd.</p> <p>Förebyggande arbete för tidig upptäckt av ungdomar i riskzon med syfte att öka ungas förutsättningar till en god uppväxt samt minska till exempel skadegörelse och droganvändning. Sker inom SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid).</p> <p>Samarbetar med lokalpolisområde Borås för att utveckla arbetet med grannsamverkan i kommunen. Detta för att öka tryggheten och förhindra brott i kommunen.</p>	<p>Uppföljning enligt följande frågor, redovisas i verksamhetsberättelsen:</p> <p>Genomfördes insatsen enligt plan? Ja/Nej Om nej – varför inte? Hur genomfördes insatsen istället? Vad ledde insatsen till? Vad tar vi med oss i det fortsatta arbetet?</p>
Äldre samverkan	Bollebygds kommun utvecklar arbetet med uppsökande verksamhet för att informera kommunens äldre invånare om vad som erbjuds inom förebyggande verksamhet. Detta sker	

	genom samverkan med primärvård, kommun och pensionärsföreningarna.	
--	--	--

Område: Alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar

Insats/målgrupp	Genomförande	Uppföljning
Minska bruket av ANDTS hos unga i kommunen	Deltar tillsammans med socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och ideella föreningar både i det strategiska och operativa arbetet med drogfria aktiviteter. Det handlar bland annat om kommunens Schools out, ANDTS-information till föräldrar/vårdnadshavare och Länsstyrelsens arbete mot langning.	Uppföljning enligt följande frågor, redovisas i verksamhetsberättelsen: Genomfördes insatsen enligt plan? Ja/Nej Om nej – varför inte? Hur genomfördes insatsen istället? Vad ledde insatsen till? Vad tar vi med oss i det fortsatta arbetet?

Område: Främja folkhälsoinsatser hos föreningar och frivilligorganisationer

Insats/målgrupp	Genomförande	Uppföljning
Sökbara medel till föreningar och frivilligorganisationer	Föreningar och frivilligorganisationer kan ansöka om folkhälsomedel för insatser som främjar hälsan bland kommunens invånare. Anvisningar och kriterier för hur medlen får användas finns. Projekt som verkar för en ökad jämlikhet i hälsa prioriteras. Målet är ökad samverkan och spridning av folkhälsoarbetet.	Uppföljning enligt följande frågor, redovisas i verksamhetsberättelsen: Genomfördes insatsen enligt plan? Ja/Nej Om nej – varför inte? Hur genomfördes insatsen istället? Vad ledde insatsen till? Vad tar vi med oss i det fortsatta arbetet?

Övrigt

--